

מראי מקומות- עבודה זרה ל"ז

(ג) **הכל מודים... לכו נפקא לה קאמר לה- העיר** רש"י, הא סכ"ס לימא דס"ל לר' יוסי דזמנו של שטר מוכיח עליו, וא"כ למה אינו גט כלל. ותי' דגם ר' יוסי מסתפק דאולי הוי חזרה, וא"כ אינו גט ודאי. והק' הר"ן בגיטין (לח: בדפי הרי"ף), דלפי מה שפרש"י כאן (ולא פי' כן התם), איך אמרי' "הכל מודים", הרי אין דינן שוה, דלרבנן אינו גט כלל, ולר' יוסי ספק גט הוא. וכ' דאה"נ, כוונת הגמ' לפי רש"י הוא לומר דהכל מודים דאי"ז גט מעליא, ואף דלכאור' זה פשוט, מ"מ הי' צריך הגמ' לאשמעין, דאף ר' יוסי דמיקל בתנאים, ס"ל דלא מהני בכה"ג בתורת ודאי. וכל זה לפי רש"י כאן, אבל הר"ן שם כ' לדייק דרש"י שם תי' באו"א, דבאמת גם לר' יוסי ודאי אינו גט, ולא אמרי' דזמנו של שטר מוכיח עליו, משום דכשאמר לכו תצא חמה מנרתיקה, כוונתו היתה לומר דוקא שיהי' לאחר זמן ולא מעכשיו.

(ד) **לא נחלקו אלא באם תצא - ע' בר"ן בגיטין** (לח: בדפי הרי"ף) שהביא מש"כ הרמב"ן, דלפי מה שפי' רש"י שם, דהציור של לכו תצא חמה וכו' היינו דמתנה עם אשתו כלילה ומת באותו לילה, א"כ מכאן יש לדקדק דמה דס"ל לר' יוסי דזמנו של שטר מוכיח עליו, אין הביאור דחל בסוף היום, אלא דחל מעכשיו, ודלא כמה שנסתפק בזה ר"ת, דאם הי' חל בסוף היום, א"כ אפי' לר' יוסי אינה מגורשת (באומר אם תצא), דהא מת באותו לילה, קודם סוף היום. וכ' הר"ן דאינה ראיה, דכאן מוכח דאין כוונתו לסוף היום, דאפי' אם כוונתו שיחול לאחר יציאת חמה מנרתיקה, מ"מ הא זהו קודם סוף היום, וא"כ לפי ר' יוסי דזמנו של השטר מוכיח עליו היכא דאמר "אם", מסתבר דכאן דעתו שיחול מיד (אפי' אם בדרך כלל כוונתו שיחול בסוף אותו יום).

(ה) **ומר סבר רובא דמינכר בעינן- הק' בקרני חגבים** (פרק ח', להגר"ח קניבסקי, נדפס בסוף ספר שיח השדה), הרי לא מצינו בתורה מדה כזו, הרי בעלמא אמרי' או כולו או רובו,

(א) **אמר רבינא הלכך הא תנוקת עובדת כוכבים** בת ג' שנים ויום א', וכו'- כ' הראב"ד דרבינא חולק על מה שאמר ר' נחמן בר יצחק לעיל (לו:): דגוים טמאין בנדות מעריסותן, דרבינא ס"ל דאינה טמאה עד שהיא בת ביאה, וכמו דאמר ר' חייא לענין תינוק, דאינו טמא זיבה עד שהוא בן ט'. ור' נחמן בר יצחק, דס"ל דדין נדה יש לה מעריסה, ס"ל כרבי דתינוק עכו"ם טמא זיבה משהוא בן יומו.

(ב) **כי שריתוה, לאלתר שריתוה, דלא אתי, או דלמא לאחר י"ב חודש שריתוה, דהא איקיים ל"י תנאי-** הק' תוס', מה עוד לחוש, הרי ודאי יתקיים התנאי, ומה הסברא שלא להתירה לאלתר. ותי' דמדרבנן הוא, גזירה אטו לא מת. אולם כ' הר"ן בגיטין (לט. בדפי הרי"ף), "ולי נראה דאיהו ודאי לא הוה חייש למיתה ידיד", ולא הי' גומר ומגרש אלא לאחר י"ב חודש". ולכאור' תמוה, מה בכך, הרי סכ"ס ידוע דלמפרע תהי' מגורשת. וכ' השערי ישר (ב', י', ד"ה והר"ן) דס"ל להר"ן דקיום התנאי מהני באופן מכאן ולהבא למפרע, דהיינו, דבאמת עד קיום התנאי אין כאן קיום המעשה, אלא דלאחר שיש קיום התנאי, שוב חל הגט למפרע, וא"כ, קודם קיום התנאי בפועל אינה מגורשת (על צד זה של הגמ'), משום דעדיין לא נתקיים התנאי. וע'

בפני יהושע (גיטין עו:): דכ' דאי' נפק"מ בין תוס' והר"ן, היכא דאמר ע"מ שתניק את בני, למאן דמצריך שתניק לכ"ד חודש, ומת הבן, דלפי הר"ן אינו יכולה להנשא עד לאחר כ"ד חודש, שהרי לא הי' בדעתו להתירה עד אותו זמן, אבל לפי תוס' דכאן גזרי' מת אטו לא מת, א"כ במת הולד לא שייך חששא זה כלל, דמאן דידע שאינה מניקה הולד יודע ג"כ

שמת הולד. [נעדיין ק', דהא מצינו במקור"א דלא כן, ולמשל הא דס"ל לר' הונא (בגיטין) דהמגרש אשתו ע"מ שתתן ר' זוז, דמגורשת מיד והיא תתן הר' זוז אח"כ, דמבואר דיכולה להתגרש מיד, רק דצריכה לקיים התנאי אח"כ. ולכאור' צ"ל דתלוי באיך עושה התנאי, וכמו דאי בקי"ש ריש כתובות (וע"ע בחי' הגר"ט כתובות כ'), וכן משמע בהמשך מדברי השע"י הנ"ל, דיש תנאים שחלים המעשה ע"י קיום התנאי, ויש תנאים שהמעשה חל מיד, וביטול התנאי יכול לבטל המעשה. אולם עדיין יש לעי' במה שדנו התנאים בסוגיא דגיטין אם חייב אשם תלוי או לא, איך שייך בזה אשם תלוי, הרי כל זמן שלא נחבטל או נתקיים התנאי הרי לכאור' הוי או חטאת ודאי או היתר ודאי, וע"ע בכל זה.]

(ח) **הא אמר ר' יוחנן הלכה ואין מורין כן, וכו' - פרש"י**, דאין מורין כן ברבים כדי שלא לזלזלו בה טפי. וע' **במשנה למלך** (שאר אבות הטומאה, י"ט, א', ד"ה ומש"כ רבנו), דכ' דמשמע מדברי רש"י דאם הי' יחיד בא ושואל, דשפיר היו מורין לו דספק טומאה ברה"ר טהור, והעיר דמנ"ל לרש"י לפרש כן, הרי בקנאין פוגעין בו, דאמרי' ג"כ הלכה ואין מורין כן, שם לא אמרי' דוקא ברבים, וכששאל פנחס, לא היו מורין לו להרוג זמרי, דהלכה ואין מורין כן הוא. וכ' דיש לפרש דלפי מה דאמרי' בהמשך הסוגיא, יש לומר להיפוך, דאפי' לאחר עדותו של יוסי בן יועזר לא היו מורין להיתר ליחיד שבא לשאול, אלא אמרי' לי' זיל טבול, א"כ ע"כ מה שחידש יוסי בן יועזר הוא דיכולין לומר כן ברבים, אבל ליחיד עדיין לא היו מורין להיתר [אולם זה צ"ע, דמשמע מדברי רש"י דלא מורין כן ברבים משום שלא אתי לזלזולי ביי, אבל ליחיד שפיר מורין כן, וצ"ע].

(ט) **הא מיא בשיקעתא דבנהרא, זילו טבולו - ע' בהשגות הראב"ד** (ברכות ו', ט"ו) דכ' דהיכא דנסתפק אם צריך נטילת ידים, אע"פ דהדין הוא דספקו טהור, מ"מ אם יש לו מים לרחוץ, אומרים לו קום רחוץ והוצא עצמך מן הספק. וכ' **הכסף משנה** דאע"ג דבסוגיין אמרי' כן, הרי מקוה לפניך קום טבול, אין להביא ראיה מכאן, שהרי שאני ידים שאין להם עיקר דאורייתא, ומה דאמרי' כאן זילו טבולו, היינו משום דמיירי בטומאה ממשי, דאית בה עיקר מדאורייתא.

(י) **אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא - ע' בתוס' שהביא מח' הראשונים היכא שמבשל הגוי בבית ישראל, האם יש בזה איסור בישול עכו"ם או לא**, דיש מתירים משום דאין חשש חתנות או שמא יאכילנו דברים טמאים, אבל ר"ת אומר דלא חילקו חכמים בתקנתם, דלעולם יש לחוש שהגוי לא יזהר גם בביתו של ישראל. ולדינא, כ' **השו"ע** (יו"ד קי"ג, ד') דיש מתירים בשפחות שלנו, ויש מי שאוסר אפי' בדיעבד. והרמ"א פסק דבדיעבד יש לסמוך על דברי המתירים, והוסיף דאפי' לכתחלה נוהגין להקל בבית ישראל, במקום שאי אפשר שלא יחתה אחד מבני הבית מעט.

ומהכ"ת לומר דצריך רובא דניכר. ובעלמא מה דמצינו איזה דין דבעינן רובא דניכר, כמו בשחיטה או בזימון עשרה, הוי דין דרבנן. וכ' דלכאור' צ"ל דאה"נ, גם כאן הוי דין דרבנן, דמדאורייתא בעינן רק רוב כשאר רוב, אבל כיון דכאן דין זה הרי מסור הוא לכל אדם, לכן צריך לגזור דלא סגי ברוב מצומצם, רק רוב דניכר, שלא יבא למטעי. ומה דר' יוסי בן יועזר ס"ל דלא בעינן רוב דניכר, היינו משום דלא ס"ל להך גזירה. אלא דהביא **מתוס' ר"י מבירינא על מס' ע"ז דס"ל דדין דאורייתא הוא**, ע"ש לראייתו באריכות. וכ' דלכאור' צ"ל דס"ל להר"י מבירינא כשי' **התבואות שור**, דמה דצריך רוב הנראה לעינים בשחיטה הוא דין דאורייתא, וא"כ כיון דמצינו מן התורה שיעור זה דרוב הנראה לעינים, א"כ כיון דכל המינים שנכתבו בתורה רוב הנראה לעינים הם, א"כ אין ללמוד אלא דמינים כאלו כשרים, ואין לנו ראיה דאף רוב שאינו נראה לעינים כשר.

(י) **דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין טומאת שבעה - כ' הרמב"ן**, דמה דנוגע במי שנוגע במת טמא טומאת שבעה, היינו משום "שכל זמן שהאדם מחובר במגעו למת הרי הוא כמוהו, והנוגע בו בין אדם בין כלים טמא טומאת שבעה". דהיינו, דס"ל להרמב"ן דהמחובר למת, הוא עצמו כמת דמי, וממילא הנוגע בו כנוגע במת דמי. אולם ע' **בתוס' רי"ד** דלא הבין כן, אלא ביאר ד"כד מיחבר ראובן בטומאה ונגע שמעון בראובן, חשבי' לי' לשמעון כאילו נגע בטומאה שראובן הוא מחובר בה".

(ז) **לא תתלו ביי' בוקי סריקי בר' נחמן - כ' תוס'** דאין כוונת הגמ' לומר דבאמת טומאה בחיבורין לאו דאורייתא, אלא לומר דלאו בהכי מיירי יוסי בן יועזר. והרמב"ן כ' דמה דאמר מר זוטרא משמי' דר' נחמן דמדרבנן גזרו דאפי' שלא בחיבורין טמא טומאת שבעה, זה אין לו מקור בשום מקום, וזהו הבוקי סריקי. אבל ע' **בתוס' רי"ד** דאכן כ' דמה דאמר לי' לא תתלו ביי' בוקי סריקי, היינו משום דבאמת אין טומאת חיבורין דאורייתא.